

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Dialog ortodox — romano-catolic în Cipru

Între 12—17 iunie 1983 s-a întrunit în Cipru, la Nicosia, Comitetul de coordonare al Comisiei Mixte pentru dialog teologic între Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. Au participat din partea ortodoxilor: I. P. S. Arhiepiscop Stelian al Austriei, I. P. S. Mitropolitul Partenie al Cartaginei și George Khodr al Muntelui Liban, prof. L. Voronoff (U. R. S. S.), prof. M. Farandos (Grecia) și prof. Benedictos Englezakis (Cipru). Din România a participat Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

Din partea romano-catolicilor au fost prezenți: Mgr. M. Magrassi (Italia), Pierre Duprey (Vatican), prof. E. Suttner (Austria), prof. Jean Tillard (Canada), prof. Hryniewicz (Polonia), prof. Vittorio Peri (Vatican), Mgr. Eleuterio Fortino (Vatican), Emanuel Lanne (Chevetogne—Belgia).

Comitetul de coordonare a analizat trei documente pregătitoare alcătuite de trei comisii care au lucrat la Vîrșet (Iugoslavia), Chambes (Elveția) și Viena (Austria), tratînd tema: „Credința, Tainele și unitatea Bisericii”. O comisie formată din patru persoane:

Mitropoliții Antonie al Ardealului și George al Muntelui Liban (ortodocși), și Emanuel Lanne și J. Tillard (romano-catolici) au alcătuit, pe baza celor trei documente, unul singur, care apoi a fost supus discuțiilor, amendat și aprobat, spre a fi prezentat în anul viitor Comisiei Mixte de dialog. E de la sine înțeles deci, că documentul acesta (13 p.) nu este pentru moment decît un material de lucru pînă la aprobarea lui de către plenary Comisiei Mixte de dialog. Ceea ce se poate spune deocamdată, e că el propune puncte teologice comune cu privire la relația dintre credință și

Tainele de inițiere (Botez, Mirungere și Euharistie), și afirmă identității cu privire la cele trei Taine mai sus numite. Unele probleme au rămas încă în suspensie, urmînd a fi supuse discuției Comisiei Mixte, precum confirmarea țirzie la romano-catolici și numai de către episcop, acordarea Sfintei Împărtășanii numai după Confirmare, tot la romano-catolici ș. a. S-a convenit, la propunerea delegatului Bisericii Ortodoxe Române, ca partea romano-catolică

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului
(Continuare în pag. a 2-a)

Un ucenic devotat al lui Andrei Șaguna: episcopul Nicolae Popea

La 26 iulie/8 august 1908, deci acum trei sferturi de veac, a trecut la cele veșnice unul din cei mai vrednici și mai devotați „ucenici” ai lui Șaguna: episcopul Nicolae Popea de la Caransebeș. În adevăr, Nicolae Popea a secundat pe marele mitropolit al Ardealului nu numai în calitatea oficială pe care a avut-o, ca secretar, consilier (asesor), apoi vicar arhiepiscopesc, ci mai ales în acțiunile de interes național-românesc, iar mai tîrziu, după moartea marelui său dascăl, a fost primul care i-a pus în lumină puternica personalitate, prin lucrări care își păstrează valoarea pînă azi.

Născut la 17 februarie 1826 într-o familie proetească din Satu-lung—Brașov, localitate cu vechi tradiții de muncă și spiritualitate ortodoxă românească, Neogoe Popea și-a dobîndit învățătura la gimnaziul din Blaj, la Academia de Drept din Cluj (1843—46), apoi la Facultatea de Teologie a Universității din Viena (1846—48). În 1848 s-a reintors acasă, numărîndu-se printre militanții revoluției naționale-sociale a românilor transilvăneni, alături de foștii săi colegi de la Cluj: Avram Iancu, Alexandru Pop (devenit Al. Papiu-Ilarian), Axente Sever și alți tineri cărturari români. După o scurtă perioadă de activitate în administrația de stat, Andrei Șaguna i-a oferit postul de secretar consistorial (1854), apoi l-a numit profesor la Institutul teologic-pedagogic sibian (1856—70) și „asesor” (consilier) arhiepiscopesc.

În 1856 a fost tuns în monahism, în fosta bisericuță „grecească” de pe locul actualei catedrale mitropolitane din Sibiu, primind numele Sfîntului Ierarh Nicolae, arhiepiscopul din Mira Lichiei. A fost hirotonit ieromo-

nah, peste cîțiva ani hirotesit protosinghel, apoi arhimandrit (1871). În 1870 mitropolitul Șaguna l-a numit vicar arhiepiscopesc, devenind astfel cel mai apropiat colaborator al său.

După moartea lui Andrei Șaguna (16/28 iunie 1873), mulți se gîndeau la alegerea vicarului Nicolae Popea în scaunul mitropolitan vacant. Din nefericire, deputații Congresului Național Bisericesc Electoral intrunîți în 1873 au promovat în scaunul mitropolitan pe episcopul Aradului Procopie Ivașcovi. Dar în anul următor Procopie a fost ales patriarh de Carloviț, preferînd astfel să se pună în slujba Bisericii ortodoxe sîrbe. Abia la noua alegere, din 1874, a fost ales un „ucenic” al lui Șaguna și anume episcopul Caransebeșului Ioan Popasu, dar acesta n-a fost recunoscut de împăratul Francisc Iosif I. A urmat o nouă alegere, tot în 1874, cînd membrii Congresului au ales în demnitatea de arhiepiscop și mitropolit pe episcopul Aradului Miron Romanul. Și astfel, arhimandritul Nicolae Popea și-a continuat activitatea ca vicar și sub noul mitropolit, deși relațiile dintre ei erau, de multe ori, foarte încordate. Cauza acestor neînțelegeri consta mai ales în faptul că vicarul Popea — ca și alți „șaguniști” de la Centrul arhiepiscopesc — a căutat să se mențină pe linia tradițiilor și a marilor fapte ale mitropolitului Andrei. Pe tărîm politic, Miron Romanul a adoptat o politică moderată, de înțelegere cu autoritățile statului dualist austro-ungar, pe cînd Popea era un reprezentant de seamă al „activismului”, adică a participării

Pr. prof. M. Păcurariu

(Continuare în pag. a 3-a)

Simion Bărnuțiu — 175 ani de la naștere —

Acest fruntaș al Revoluției de la 1848 s-a născut în Bocșa, județul Sălaj, la 2 august 1808. După terminarea studiilor la Șimleu, Carei și Blaj, ajunge profesor la gimnaziul din acest centru românesc. Iubitor al limbii naționale, el este primul profesor blăjean care predă cursurile românește. A intrat în conflict cu Episcopul Ioan Lemeni și cu autoritățile ungurești, deoarece a protestat public împotriva introducerii exclusive a limbii maghiare în școli și în instituțiile statului. Fiind suspendat din învățămînt își continuă studiile la Academia de drept din Sibiu.

Agitîndu-se unirea politică a Ardealului cu Ungaria kossuthistă (martie 1848), S. Bărnuțiu inaugurează lupta împotriva acestei uniri. Redactează, la Sibiu, o proclamație către românii transilvăneni să se ridice la luptă pentru libertate națională și socială, pentru convocarea unei adunări naționale proprii și desființarea iobăgiei. Proclamația se încheie cu cuvintele: „Afurisit să fie Românul, care va îndrăzni să facă ununee, cită vreme națiunea română nu va fi recunoscută ca națiune politică.”

În 30 aprilie are loc la Blaj, pe Cîmpia Libertății, prima adunare politică a românilor ardeleni. În cuvîntarea sa S. Bărnuțiu arată că a sosit timpul ca românii să se bucure de toate drepturile. La această adunare se hotărîște convocarea pentru 3/15 mai a unei mari adunări populare. Prima adunare de la Blaj a deschis calea revoluției în Transilvania.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Ieremia B. Ghita

Pîine pentru suflet

Mărturii biblice

Ași dori să fie aceste rînduri, un scurt răspuns, acelora care spun că nu merg la biserică și se duc în altă parte să se roage, fiindcă acolo au cunoscut pe Iisus Hristos și le-a împlinit rugăciunile.

Adevărul că Dumnezeu ne cunoaște și ne împlinește cererile pe care le facem spre mîntuire — căci nu orice cerere este împlinită de Dumnezeu, precum nici un părinte nu împlinește cererile rele ale copiilor — adevărul că Dumnezeu este iubitor și bun cu toți oamenii, este arătat cu prisosință în Sfînta Scriptură și este propovăduit de Biserică.

Sfîntul Evanghelist Ioan ne îndeamnă „să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul”. Dacă ne osîndește inima noastră, Dumnezeu este mai mare decît inima noastră și știe toate. Și orice cerem, primim de la El dacă păzim poruncile Lui și facem cele plăcute înaintea Lui” (I Ioan 3, 18, 22).

Viața noastră este ca o carte deschisă înaintea lui Dumnezeu. Este destul să amintim numai cîteva din mărturiile Sfintei Scripturi în acest sens. Încă din primul capitol al Evangheliei de la Ioan aflăm următoarea relatare despre alegerea apostolilor:

Cînd a văzut Iisus pe Natanael, pe care îl chemase Filip să vină la El, i-a zis: „Iată, cu adevărat, izraelit în care nu este viclesug. Natanael i-a zis: De unde mă cunoști? A răspuns Iisus și i-a zis: Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut cînd erai sub smochin.” Neașteptată și dumnezeiască cunoaștere. În viața lui Natanael era o taină pe care nu o cunoștea decît el și mama lui. Spun Părinții Bisericii că atunci cînd Irod a ucis pruncii, vrînd să

ucidă pe Hristos, mama lui Natanael l-a ascuns sub frunzele unui smochin. Dar acest lucru îl cunoștea Iisus, căci era Dumnezeu, Atotștiutor. Auzind această descoperire și cunoaștere a vieții sale de către Iisus, Natanael a spus: „Tu ești Fiul lui Dumnezeu.” Răspunzînd Iisus a zis: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi. Mai mari decît acestea vei vedea” (Ioan 1 47—50). Deci înainte ca Natanael să cunoască pe Iisus a fost el cunoscut de către Iisus.

Un alt exemplu din Scriptură. Cînd au lăsat înaintea lui Iisus pe acoperiș un slăbănog, pe care îndată l-a iertat de păcate și l-a tămăduit, fariseii și cărturarii cărteau. Iisus cunoscînd gîndurile lor le-a zis: „Ce cugetați în inimile voastre? Ce este mai ușor? A zice: Iertate sînt păcatele tale, sau a zice: Scoală și umblă? Iar ca să știți că Fiul Omului are pe pămînt putere să ierte păcatele a zis slăbănogului: Ție îți zic: Scoală-te, ia patul tău și mergi la casa ta” (Luca 5, 17—29).

Altă dată au adus la Iisus pe un demonizat, orb și mut, și l-a vindecat, încît cel orb și mut vorbea și vedea. Fariseii însă gîndeau că Iisus scoate pe demoni cu căpetenia demonilor. Cunoscînd gîndurile lor, Iisus le-a zis: „Orice împărăție care se dezbînă în sine se pustiește; orice cetate sau casă care se dezbînă în sine nu va dăinui” (Matei 12, 22—27).

Într-o zi de sîmbătă a intrat Iisus în sinagogă și învăța. Era acolo un om a cărui mînă dreaptă era uscată. Cărturarii și fariseii îl pîneau de-l va vindeca sîmbăta, ca să-i găsească

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

De ziua pomenirii lui Mihai Viteazul

Ziua de 8 august 1601, în istoria neamului nostru, rămîne pe vecie asociată cu pomenirea murtării din viața aceasta, prin ucidere mișească, a marelui voievod Mihai Viteazul. Se încheia o domnie scurtă, de numai opt ani, dar prin greutatea celor înfăptuite, această domnie are importanța unei epoci. Se înfăptuiau cele două mari aspirații ale românilor: independența țării și unitatea națională.

Voievodul venea de la Gurăslău unde, călcîndu-și pe inimă, acceptă colaborarea generalului împărătesc Gheorghe Basta și înfrînge oastea lui Sigismund Băthory. Ținta îi era Țara Românească, iar după cum relatează cronică Buzeștilor, mare parte din trupe și plecaseră într-acolo. El însă nu va mai ajunge niciodată. Vitejia lui dovedită în multe rînduri și vestită în toată Europa, răscolii și mai mult ura lui Basta, iar planurile lui Mihai de a reface unitatea țării române stîrniră invidia împăratului Rudolf. În asentiment cu acesta, Basta va pune la cale asasinatul mișelesc de pe Cîmpul Turzii.

Nicolae Iorga relatează în felul următor odiosul asasinat: „Se hotărî deci ca arestarea să se facă în chiar cortul domnului, spre care se trimise un oarecare Sliferstein sau Scharfenek, cu germanii lui, și un grup de valoni credincioși, cari pricepeau asemenea meșteșuguri, supt comanda

lui Beauri și lui Mortagne. Aveau voie să-l ucidă, dacă se opune. Aceasta însemna însă ordinel de a o face, și oamenii erau dintre aceia cari-l puteau înțelege... Mihai nu știuse, nici se prilejise sabia lui cea iute în mîna lui cea vitează. Apucase doar a spune: ba. Voi să se retragă, și să puie mîna pe spadă. Dar căpitanul Rosini, valon, nu-i dete vreme, lovindu-l cu halebarda, și el muri îndată. Bestiile-i tăiară capul cu însăși sabia lui și zvîrliră trupul cîinilor din tabără, unde rămăsese trei zile, pînă l-au înmormîntat pe furis niște sîrbi. Gloata năimită tăcu. Numai după acele zile, de cele mai barbare profanări, soția unuia dintre căpi-

Pr. Ioan Andreicuț

(Continuare în pag. a 3-a)

Ctitori și ctitorii

Întotdeauna, a doua zi după hram, orice biserică și mănăstire își serbează ctitorii, binefăcătorii și ajutători ei. Ne este cunoscut din viața de toate zilele, că orice biserică, orice palat, orice cetate, orice oraș, orice monument istoric bisericesc sau laic, dacă n-am asocia duhul omnesc care le-a creat și le-a păstrat, numai zidurile goale, n-ar însemna nimic; ar fi ca niște stupi goi, fără de albine. Dacă nu ne-am gândi, că între aceste ziduri au locuit oameni asemenea nouă, care uneori cu riscul vieții, le-au transmis posterității, n-ar avea nici-o valoare. Omul este cel care sfințește locul și nu locul pe om. Acești oameni aproape necunoscuți, care au presărat pământul și codrii noștri cu osemintele lor și le-au sfințit cu sîroaie și pîraie de lacrimi, de sînge și de sudoare nevinovată, sînt ctitorii patriei, ctitorii sfințelor noastre biserici. Datorită lor sîntem, viem și ne mișcăm noi azi pe aceste meleaguri. Ei sînt cei care, într-o mină finea arma pentru apărare, iar în cealaltă unealta de lucru: mistria, pensula sau acul și între răgazul a două războaie, nu din prîsosul pungii, ci cu lipsuri și sacrificii destul de mari brodau, copiau manuscrise, zideau biserici de rugă și cetății de apărare, refaceau așezările arse și pustii. Dragostea de țară și de Dumnezeu i-a îndemnat să înalte pretutindeni ziduri puternice, rămase pînă astăzi, ca o amintire a timpului de luptă, pentru credință și moșie. Și tot dragostea de Dumnezeu i-a făcut să le înzestreze cu danii, cu odăjdii, vase sfinte, sculpturi, picturi, miniaturi etc.

Credința în Dumnezeu și iubirea față de neam, le-a fost călăuză în tot ceea ce au făcut. Nimic altceva, decît *simțul* că sînt oameni, *datoria* că sînt creștini și români și *convîngerea* că nu trebuie să trăiască numai pentru ei, pentru că viața nu se termină la ușa mormîntului, i-a îndemnat la aceasta. Oamenii mari, întotdeauna au trăit mai mult pentru alții decît pentru ei. Așa a fost și Ștefan și Mihai și Tudor și Cuza și Brâncoveanu și Bălcescu și Eminescu și ctitorii mănăstirilor și bisericilor noastre, pe care noi îi pomenim la fiecare hram și care într-un fel sau altul, mai mult sau mai puțin, au contribuit cu obolul lor la zidirea, la înfrumusețarea și la conservarea acestor relicve, atât de scumpe neamului nostru. Și un popor, care nu și-ar cunoaște acești oameni dătători de legi și păstrători de datini, un popor care nu și-ar cunoaște strămoșii și nu și-ar prețui acești strămoși, ar fi un popor care s-ar simți străin pe lume, asemenea unor copii orfani, care nu și-ar cunoaște părinții. Și spre deosebire de celelalte fapte care trăiesc și adună numai pentru ele, *omul* — fapta cea mai aleasă, zidită după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, are cu totul o altă menire. Omul nu trăiește și nu trebuie să trăiască numai pentru sine. Precum el, se naște din și prin truda altora, precum el trăiește un timp din osteneala înaintașilor săi, tot așa este dator a se osteni și el pentru urmașii urmașilor săi. Așa s-au născut *ctitorii* și *ctitoriile*. Așa s-au născut atîtea biserici frumoase, în care noi ne rugăm pentru pacea a toată lumea și pentru unirea tuturor. Așa au luat naștere atîtea capodopere și minunății, pe care le întîlnim aproape la fiecare pas și care arată permanența noastră pe aceste meleaguri, precum și gustul și setea de frumos a înaintașilor noștri. Aceste biserici zidite de ei, n-au fost și nu sînt numai un loc de reculegere sufletească, ci rolul lor a fost și este mult mai mare. Ele au fost centre de cultură și lumină, de unde s-a răspîndit cartea în popor, prin manuscrise și tipărituri. Ele sînt documentele noastre cele mai prețioase, în lemn, piatră și cărămidă, sînt martore ale istoriei noastre naționale, ducînd peste veacuri amintirea celor mai importante evenimente din istoria țării, istorie scrisă, cu sînge de-a lungul atîtor veacuri, sînt momente din istoria și viața strămoșilor noștri; sînt marmora, piatra și bronzul în care s-au

săpat datele, generozitatea, întreg trecutul nostru de odinioară; sînt semnele lăsate peste vremi, ca o amintire a timpului de luptă pentru credință și moșie; sînt oaze duhovnicești în care sufletele celor binecredincioși își găsesc alinare; sînt cetăți duhovnicești care au rezistat, de-alungul tuturor veacurilor, ereziilor și influențelor dinlăuntru și dinafară protivnice ortodoxiei, păzind nealterată credința moșilor și strămoșilor noștri, în care noi ne-am născut și am crescut. Aici, a venit totdeauna, cel căzut, să se ridice și cel mîhnit, să se mîngie. Nu avem biserici mari, care să impresioneze prin orgi sau mari statui ale lui Crist, și care să te oblighe la o meditație comodă, pe bănci, dar bisericuțele noastre, spun mult mai mult. Deși ești în casa lui Dumnezeu, parcă totuși ești în casa ta, în vatra ta. Negura trecutului parcă nu s-a adunat deloc în ele, deși poporul nostru și-a descărcat în fața iconostaselor potop de suferințe. Clopotele lor au chemat și cheamă încă pe cei osteniți, la odihnă, iar pe cei rătăciți să revină la turmă. Și toți cei care în vremuri de cumpănă au ajuns aici, întocmai albinelor au strîns mielea din florile duhovnicești ce au crescut aici și întorcîndu-se la rosturile lor, din fagurii de miere luați de aici și-au îndulcit pe cei rămași acasă.

Iată pentru ce îi cinștim, pe ctitorii, pe cei dintru început, precum și pe cei ce-au refăcut și păstrat aceste biserici; pe cei ce s-au ostent și au slujit în ele, pe conducătorii Statului și ai Bisericii, care cu multă înțelegere au acordat ajutor și au purtat de grijă, pentru renovarea tuturor acestor monumente, prin aceasta înscriindu-se și ei în cartea ctitorilor de neam și de țară.

A fi ctitor, este o cinste, este un dar, este o datorie sfîntă, pentru fiecare dintre noi. Cu toții, avem datoria sfîntă, ca într-un fel sau altul să ne facem ctitori ai împărăției cerurilor, prin lucrarea faptelor bune, ctitori ai familiilor născînd și crescînd vîrstare sănătoase; ctitori ai societății în care trăim și muncim, ctitori ai pămîntului, prin îndeplinirea datoriilor creștinești și cetățenești. Părinții noștri, care ne-au născut și crescut în frică de Dumnezeu, sînt ctitori, iar prin ceea ce facem și lăsam în urma noastră, să devenim și noi ctitori. Așadar, nu numai voievozii și domnii care au înălțat biserici, sînt ctitori, ci fiecare din noi, *poate și trebuie* să fie ctitor, prin tot ceea ce face și lasă în urmă. Pomenindu-i la rugăciune, rugîndu-ne pentru lăsarea și iertarea păcatelor lor, urmîndu-le exemplul vieții lor, devenim și noi ctitori, alături de ei. Nimic din ceea ce facem noi, nu rămîne fără să influențeze pe urmași, în bine sau în rău, așa cum scria poetul:

„Ai spus o vorbă, vorba ta
Mergînd din gură-n gură
Va-nveseli sau va-nțina
Rodind sămînța, pusă-n ea
De dragoste sau ură.”

Apa trece, pietrele rămîn, spune vorba populară. Au trecut și peste noi, ape și puhoai neaprasnice, iar noi ctitorii pămîntului străbun am rămas, la noi acasă, dovadă că sîntem nu *pietre*, ci *perle* rupte din sufletul și inima părinților noștri. A trece străini și nepăsători pe lângă aceste ctitorii fără a cunoaște cituși de puțin originea, valoarea ori rostul lor în istoria neamului și fără a ne încălzi inima cu sentimente de prețuire față de fondatorii lor, constituie nu numai o regretabilă ignoranță și lipsă de respect față de strămoși, ci mai mult, o condamnabilă nepăsare față de ființa neamului, o greșală pentru care generațiile viitoare nu ne vor ierta niciodată. Să nu fim, cum zicea Neagoe Basarab fiului său Theodosie, ca pasărea aceea ce se cheamă cuc, de dă ouăle să le clocească alte pasări, de-i scot pui, ci să fim ca șoimii, apărîndu-ne cuibul nostru. Și cuibul nostru este, în primul rînd țara și deopotrivă Biserica, în care ne-am născut din apă și din duh. Să lăsam după noi un exemplu de urmat, un nume bun de român și de creștin.

Protos. Ștefan Gușă

Dialog ortodox — romano-catolic în Cipru

(Continuare din pag. 1)

să elaboreze pînă la sesiunea din anul viitor a Comisiei Mixte de dialog, un studiu cu privire la diferențele semnalate și la implicațiile lor teologice, spre a se putea vedea în ce măsură aceste diferențe comportă sau nu modificări în teologia tradițională a Tainelor. Spre exemplu: cum se justifică la catolici o anumită mirungere la Botez, de către preot, iar mirungerea pe frunte numai la vîrsta de 10—12 ani și numai de către episcop? Inseamnă aceasta că pruncii în dezvoltare nu se bucură de toate darurile Sfîntului Duh? Și dacă nu primește Sf. Euharistie pînă atunci, inseamnă că prin Botez n-a devenit membru al trupului lui Hristos, nu este membru deplin al Bisericii?

Fără a se răspunde acestor întrebări, nu se vor putea pune baze solide unui acord asupra

acestor trei taine. În orice caz, raportul dintre ele trebuie mai bine precizat și trebuie trecut dincolo de ceea ce se practică, la implicațiile teologice. Ar fi bine ca pînă la sesiunea Comisiei Mixte și ortodocșii să elaboreze un studiu asupra raportului dintre Botez și Mirungere și asupra conținutului exact al acestor două taine. Cînd se fac odată, ca la ortodocși, întrebări ca aceea despre calitatea de membru deplin al trupului lui Hristos, nu mai au loc, dar cînd se separă, ca la romano-catolici, întrebarea e firească și obligatorie. Totuși, și din partea ortodocșilor va trebui să li se dea romano-catolicilor răspunsuri mai ample cu privire la specificul fiecăreia dintre cele două Taine.

Membrii Comitetului de Coordinare au fost primiți de președintele statului cipriot, Spiros Ki-

prianou, și au avut contacte cu ministrul de externe, al sănătății, cu președintele Camerei Reprezentanților și cu primarul Capitalei. P.F. Arhiepiscop Hristostomos a luat parte la deschiderea lucrărilor și a oferit o recepție.

Comisia Mixtă de Dialog, compusă din 30 de reprezentanți ortodocși și 30 de reprezentanți romano-catolici, se va întîlni în 1984 între 30 mai și 8 iunie, fie în U.R.S.S., fie în Italia. Comitetul de Coordinare a hotărît să propună pentru etapa următoare, tema: „Diferențele rituale și canonice cu privire la săvîrșirea Tainelor și implicațiile lor pentru unitatea Bisericii.”

Membrii Comitetului de Coordinare au făcut o vizită la mauseleul Arhiepiscopului Macarios, la Mănăstirea Kikko, la Mitropolia de Corfu, la Mănăstirea Asinou și în alte localități.

Mărturii biblice

(Continuare din pag. 1)

vină. *Însă El știa gîndurile lor și a zis omului care avea mîna uscată: Scoală-te și stai în mijloc și el s-a sculat*” (Luca 6, 6—8).

Sfîntul Evanghelist Luca ne relatează că ucenicii Domnului se gîndeau între ei: care dintre ei va fi mai mare? *Iar Iisus știind cugetul inimii lor a luat un copil, l-a pus lângă Sine și le-a zis: „Oricine va primi pruncii acesta în numele Meu, pe Mine Mă primește. Cel ce este mai mic între voi, acela este mai mare”* (Luca 9, 46).

Vorbind în fața ucenicilor *Iisus a spus dinainte: Unul dintre voi mă va vinde. Întrebîndu-se între ei, care va fi, Iisus le-a răspuns: „Cel ce întinde mîna cu mine în blîd”* (Marcu 14, 18—20). De asemenea le-a spus despre cele ce se vor întîmpla cu El.

Sfîntul Evanghelist Ioan face pomenire de mai multe ori despre adevărul că *Iisus cunoaște viața și inima fiecărui om* și că împlinește în chip minunat cererile lor. Chiar atunci cînd întreabă pe Filip de unde să cumpere pîine ca să sature mulțimile „*o făcea ca să-l încerce, căci El știa ce avea să facă*”, ceea ce a și făcut, înmulțind pîinile și peștii cu care s-au săturat ca la cinci mii de bărbați (Ioan 6, 6—12).

Simion Bărnuțiu

(Continuare din pag. 1)

În 8 mai, tot la Sibiu, la conferința conducătorilor burgheziei și țărănimii române, se aprobă un proiect de program redactat de S. Bărnuțiu care cuprindea: recunoașterea politică a națiunii române, depunerea jurămîntului național, protest împotriva „uniunii” Transilvaniei cu Ungaria.

În 14 mai, în Catedrala din Blaj, se întîlnesc conducătorii revoluției cu scopul formulării unui program al revoluției. Cu această ocazie S. Bărnuțiu ține un discurs rămas celebru, cu privire la relațiile românilor cu ungurii și la libertatea națională.

În 15 mai, pe Cimpia Libertății, are loc Marea Adunare Națională, la care participă 40.000 de români, în majoritatea țărani. Programul Adunării a fost elaborat și prezentat de S. Bărnuțiu, în calitate de vicepreședinte. La această adunare se fixează — în 16 puncte — crezul social-politic al românilor ardeleni. Ea constituie punctul culminant al revoluției din Transilvania.

Temp de aproape un an Bărnuțiu se află în centrul tuturor acțiunilor pașoptiste. Se poate spune că viața lui s-a împletit organic cu mișcarea națională a românilor din Transilvania.

După înfrîngerea revoluției, în martie 1849, se refugiază în Muntenia, de aici ajunge la Constantinopol și apoi la Viena unde studiază Dreptul, pe care-l continuă la Pavia, obținînd doctoratul în 1854.

Aflîndu-se în templu, Iisus nu se incredea în cuvintele fariseilor pentru că „*li cunoștea pe toți. Și pentru că nu avea nevoie să-i mărturisască cineva despre om, căci El însuși cunoștea ce era în om*” (Ioan 2, 24—25).

În convorbirea cu femeia samaritană spunîndu-i să cheme pe bărbatul ei, fără să spună aceasta totul despre trecutul ei, Iisus i-a zis: „Bine ai zis că n-ai bărbat. Cîinci bărbați ai avut și cel pe care îl ai acum nu este al tău (Ioan 4, 16). Urmare acestei cunoașteri a lui Iisus, oamenii din Sihar l-au recunoscut ca pe Mesia, iar femeia samaritană a devenit o misionară. „El mi-a spus mie, tot ceea ce am făcut” (Ioan 4, 39).

Fariseii și cărturarii se minunau auzind pe Iisus vorbind și se întrebau: De unde știe Acesta scripturile fără să fi învățat? (Ioan 7, 14).

Cunoașterea vinzătorului este arătată în mod deosebit de Evanghelistul Ioan: „El cunoștea pe vinzătorul său, de aceea zicea: Nu simțeti toți curați.” Eu știu cînd v-am ales că nu toți simțeti curați, dar așa se cuvenea ca să se împlinească Scriptura... Sînt unii între voi care nu cred. El știa de la început pe cei ce cred și pe acela care îl va vinde (Ioan 6, 64).

Despre lepădarea lui Petru și întreita lui mărturie, Iisus știa și a prezis-o dinainte. De aceea cînd l-a întrebat pe Petru a treia oară,

acesta a răspuns: „Doamne, Tu știi toate, Tu știi că te iubesc” (Ioan 21, 17).

Din toate aceste mărturii biblice învățăm că Dumnezeu cunoaște inima și viața noastră. „Dacă ne osîndește inima noastră, Dumnezeu este mai mare decît inima noastră și știe toate” (I Ioan 3, 20).

El știe și de ce părăsim uneori calea Bisericii. Știe și de ce ne depărtăm de ogradă ei. Știe și de ce căutăm mintuire în altă parte și ne despărțim de la sîmul ei de mamă duhovnicească. Vrem oare să fim mai buni decît cei din jurul nostru? Vrem să-l cunoaștem mai bine pe Dumnezeu? Cine ne poate arăta mai bine calea care duce la El, decît Biserica strămoșească? De aproape două mii de ani ea a arătat moșilor și strămoșilor noștri această cale. Mai mult. Ea i-a ajutat să-și potolească foamea și setea după desăvîrșire. Iisus a spus: „Eu sînt calea, adevărul și viața.” El a întemeiat Sfînta Biserică să ne ajute să-i urmăm lui Iisus, ne-a făcut prin Sfintele Taine mădular ale Trupului Său Tainic. Prin Sfînta Liturghie ne împărtășim de darurile jertfei de pe cruce a Domnului. „Ea (Biserica) este cortul lui Dumnezeu între oameni” (Apoc. 21, 3).

Biserica este locul întîlnirii cu noi înșine, cu semenii și mai presus de toate cu Dumnezeu cel veșnic.

declară și cere solemn: recunoașterea dreptului de existență și de autonomie a națiunii române și nici o unire a Românilor cu Ungaria. În acest sens cere ca națiunea să depună jurămînt național. În încheiere rezumă argumentele împotriva unirii cu Ungaria și îndeamnă pe români la luptă și rezistență. În cuvintele lui Bărnuțiu răsună glasul strămoșilor, care din adîncul mormîntelor cer strănepoților să fie la înălțimea vremurilor străbune.

După cum se vede această cuvîntare istorică este un vast tablou al suferințelor îndurate de neamul românesc în Ardeal și o magistrală apărare a cauzei noastre naționale. S. Bărnuțiu apare ca cel dintîi orator politic al neamului nostru și unul dintre cei mai mari oratori români din secolul al XIX-lea.

Pentru gîndurile și acțiunile sale patriotice, pentru nestrămîntata credință în destinele neamului românesc, poetul George Sion îl apreciază ca „unul dintre cei mai învățați bărbați ai Ardealului... care se bucură de o popularitate imensă și binemeritată. El s-a arătat adevăratul atlet al românismului”.

Din istoria Țării Făgărașului

Creasta crenelată a Munților Făgărașului, cu semețele piscuri: Negoiul (2536 m) și Moldoveanul (1544 m), cu povirnișurile repezi, cu văile pline de ecouri și de cascade, domină depresivna cunoscută sub denumirea de Țara Făgărașului sau a Oltului. Situată în limita de sud a Transilvaniei, ea oferă un spectacol unic pe pământul românesc, prin contrastul dintre țișnirea impetuoaasă a muntelui și netezimea câmpiei. De sute de ani călătorii de pe alte meleaguri au zăgrăvit, au descris ori au înfățișat în minunate stampe de epocă această fișie limitanee numită Țara Făgărașului, sau a Oltului.

Țara Făgărașului (Terra Blachorum) este una din acele țări amintite de documentele secolelor XIII și XV, unde pînă la sfîrșitul s-au păstrat puternice urme de autonomie românească. Aceste țări (a Birsei, Amlașului, Făgărașului, Hațegului, Maramureșului, Oașului) continuînd cnezatele de odinioară, nu sînt menționate de Anonymus, notarul regelui ungar Bela al II-lea, deoarece ele au rămas în afara atingerii cu triburile maghiare în perioada de pătrundere a lor în Transilvania, evenimentele la care se referă Anonymus în „Gesta Hungarorum”.

„Țările” pomenite de izvoarele vremii, vechi autonomii românești, premergătoare districtelor și comitatelor, înconjurau Transilvania de jur împrejur ca o cunună de libertate.

În aceste „țări”, unele din vechile instituții supraviețuiesc mult timp în evul mediu: în relațiile satești pămîntul era împărțit prin tragere la sorți, satele erau conduse de juri, cnezii, „oameni buni și bătrîni”. Judecățile se făceau după obiceiurile străvechi: „obi-ceiul pămîntului” sau „legea românească” (jus valahicum, anti-qua lex), pe care trebuia să-l respecte și oficialitatea. Scaunul de judecată era compus din jurați, cnezii, preoții și oameni de rînd. Boierii mărunți, pomeniți în unele țări ca Făgărașul, sînt urmașii păturii conducătoare din sinul obștilor. Interesul oficialității era de a cointeresa populația din regiunile marginase în apărarea ei în fața incursiunilor turcești, pe de o parte, cît și apropierea și legăturilor neîntrerupte între populația de pe versantul muntean și moldovean cu cea de pe versantul transilvănean al Carpaților, pe de altă parte; așa se explică odată în plus supraviețuirea obștilor și autonomiilor românești.

Prima mențiune a Țării românilor (Terra Blachorum) în regiunea Făgărașului o găsim într-o diplomă din 1222, iar prima atestare documentară a Făgărașului datează din anul 1261, cînd adunarea obștească întrunită la Alba Iulia, în prezența regelui, hotăra să-i fie restituite lui Ugrinus două moșii: Simbăta și Făgărașul, pe care acesta le deținuse de prin 1278, cînd ocupa demnitatea de voievod al Transilvaniei, calitate prin care a putut ocupa cele două localități.

Documente de la sfîrșitul secolului al XIII-lea se referă la sprijinul pe care populația din sudul Transilvaniei, din Țara Hațegului și Făgărașului — puternice vetre de obști satești — l-au dat voievozilor români de peste munți, Litovoi și Bărbat, în lupta lor împotriva regelui Ungariei Ladislav al IV-lea Cumanul. Cotropirea pămînturilor și iobăgirea țărănilor au fost motivele colaborării probabile a făgărașenilor la lupta voievozilor români din sudul Carpaților, din 1277.

Numele Țării Făgărașului (Terra Fugaras) revine tot mai des în mărturiile veacurilor următoare, începînd cu anul 1372 și continuînd mai ales cu anul 1428, cînd denumirea respectivă capătă și semnificația de district. Începînd din secolul al XIV-lea, cînd presat de motive politice, regele Ungariei Ludovic I a dăruit ținutul Amlașului și Făgărașului domnilor Țării Românești, situație care a dăruit de pe la sfîrșitul secolului al XIV-lea pînă în a doua jumătate a celui de-al XV-lea, dispunem de informații mai clare asupra acestui colț de pămînt românesc.

Astfel, un document din 1366 arată că domnul Țării Românești Vladislav I (Vlaicu Vodă) dîndu-și seama că amenințatoarea primejdie otomană nu trebuia să-l găsească singur și cu forțe duse-man în spatele său, după ce a ignorat autoritatea regelui Ungariei Ludovic de Anjou, acceptă relații de prietenie cu acesta, primind, în schimbul unei vasalității, feuda Făgărașului și Amlașului și Severinului. Un alt tratat de pace încheiat în august 1369 între Ludovic I de Anjou și Vladislav-Vlaicu pune capăt unor relații ce se încordaseră la un moment dat între cei doi cîrmuitori și pecetluiește recunoașterea de către Ludovic I a existenței politice de sine stătătoare a Țării Românești, Vlaicu Vodă continuînd să stăpînească domeniile amintite mai sus. În 1389 feudele din Transilvania au trecut în stăpînirea lui Mircea cel Bătrîn, care, într-un hrisov din perioada 1404—1406, se intitulă cu mîndrie: „mare voievod și singur stăpînitor, domn a toată țara Ungrovlahiei și a părților de peste munți, încît și spre părțile tătărești și herțeg al Amlașului și Făgărașului și domn al Banatului, Severinului și de amîndouă părțile, peste toată Padunovia, încă pînă la Marea cea Mare și singur stăpînitor al cetății Dirstor.”

La un sfert de veac după moartea marelui voievod, între 1433—1434, în Țara Făgărașului a avut loc o răscoală a țărănilor români, cauzată de exploatarea nemiloasă, mai accentuată în Transilvania decît la răsărit și sud de Carpați. Răscoala a fost reprimată cu severitate de comitele seculor, ceea ce i-a impresionat profund pe contemporani.

În 1452 Iancu de Hunedoara în dorința de a întări posibilitatea de a-l domina pe domnul Țării Românești, în ciuda protestului lui Vladislav al II-lea, i-a confiscat Amlașul și Făgărașul, vechi feude ale domnilor munteni. După o scurtă perioadă de liniște, raporturile dintre Iancu de Hunedoara și Vladislav al II-lea s-au înrăutățit brusc în 1455, cînd sub presiunea taberei turcofone din Țara Românească, Vladislav al II-lea a atacat Țara Făgărașului, în primăvara lui 1456. Cîțiva ani mai tîrziu, în august 1460, Țara Făgărașului a fost teatrul expediției de jaf întreprinsă de Vlad Tepeș drept represalii pentru sprijinul pe care-l acordaseră sașii din această regiune, în marș, pretendentului Dan, asupra Transilvaniei. Tot în cursul secolului al XV-lea, potrivit izvoarelor, brașovenii au obținut de la Matei Corvin 4 sate din Țara Făgărașului, iar sibienii la rîndul lor ajung să stăpînească mai multe sate românești ale unor mănăstiri din Țara Oltului. În felul acesta, patriциatul brașovean și sibian își întăresc veniturile prin exploatarea iobagilor români din satele respective. Exploatarea

devine insuportabilă la începutul veacului următor cînd, în anii 1502—1503, se răzvrătesc țărăni români împotriva patriциatului săsesc. Măsurile grabnice luate pentru înăbușirea mișcării, pedepsirea răsculaților și împiedicarea repetării unor astfel de revolte, s-au dovedit zadarnice. Ele nu au putut stinge strigătul protestatar al obidiților din districtul Făgărașului, strigăt care va rezbucni și mai puternic cinci ani mai tîrziu. Mișcarea din 1508 a avut o oarecare organizare, bucurîndu-se de aportul unor locuitori din Țara Românească. Participarea unor locuitori ai Țării Românești are o semnificație mai adîncă, indicînd un alt scop al mișcării, anume de a scoate Țara Făgărașului de sub autoritatea „Universalității săsești” și a o uni cu Țara Românească, al cărui domn, Mihnea, se pare că nu era străin de revolte. Existența unor feude ale domnilor Țării Românești în Transilvania contribuie și mai mult la stringerea legăturilor multilaterale și neîntrerupte dintre aceste două țări chiar și după ce peste vechea organizare românească s-au suprapus Comitatele înființate de cîrmuirea maghiară.

Pe linie constructivă, în sec. XVI—XVII în Transilvania se ridică o serie de castele fortificate, dintre care amintim castelul din Făgăraș, loc de refugiu a lui Ștefan Mailath, principe efemer al Transilvaniei, care a eșuat în încercarea de a rupe Transilvania de Ungaria și a constituit un principat autonom transilvănean, sprijinit de Habsburgi. Castelul-cetate din Făgăraș a fost loc de popas al lui Mihai Viteazul după luptele de la Mirăslău (1600), cînd se îndrepta cu trupele spre Rîșnov, unde aștepta întăriturile menite să-i refacă armata. Pentru menținerea edificiului, în jurul anului 1650 s-au făcut lucrări de amenajare și modernizare a castelului în stilul Renașterii.

Un alt monument din epoca feudală este biserica Sf. Nicolae din Făgăraș, ctitorie a lui Constantin Brâncoveanu (1698) construcție ce însumează caracteristicile stilului brâncovenesc: pridvor deschis, ancadrame și coloane de piatră cu ornamentică simplă, proporții mai echilibrate și elegante.

Pe tărîm cultural, o serie de documente medievale arată existența unor școli de limbă slavonă în Țara Făgărașului, școli ce funcționează pe lîngă biserici și mănăstiri, ca de pildă școala de la Scorei. Programul și întreaga organizare a acestor școli de „slavonie” erau puternic influențate de cele ale școalelor din Țara Românească și Moldova de unde, probabil, veneau și cărțile care erau apoi copiate și chiar o parte dintre dascălii lor veneau tot de acolo. Mai tîrziu, în anul 1657 se înființează o școală românească în Făgăraș.

Țara Făgărașului, prin peisajul său, prin bogățiile sale naturale, prin trecutul său istoric, prin oamenii pe care i-a dat și educat de-a lungul vremurilor, trezește admirație. Legenda despre formarea statului feudal românesc ca rezultat al „descălecătu-lui” lui Radu Negru Vodă din Făgăraș, în Țara Românească ne stăruie în amintire.

Pe lîngă legendarul Radu Vodă, Țara Făgărașului cunoaște alți eroi, adevărați apostoli ai dragostei de neam, care constituie o neclintită mîndrie a istoriei românești.

† LUCIAN FĂGĂRAȘANUL
Episcop-vicar

„Urîți răul, alipiți-vă la bine”

Creștinilor care se aflau în Roma, inima imperiului roman, unde răul sub toate formele lui era în floare, Sf. Ap. Pavel ține să le poruncească, scriindu-le: „Urîți răul, alipiți-vă de bine” (Rom. 12, 9). Iar după ce arată virtuțile care trebuie să împodobescă pe un creștin, încheie adresîndu-se fiecăruia cu îndemnul: „Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele” (Rom. 12, 21). Îndemnul asemănător scrie și Sf. Ap. Petru celor „ce trăiesc împrăștiati printre străini, în Pont, în Galatia, în Capadocchia, în Asia și în Bitinia” (I Petru 1, 1 și cf. 3, 9).

E însemnată această insistență a apostolilor de a lupta împotriva răului. Aceasta este de altfel chemarea creștinului de totdeauna și deci și din vremea noastră.

E adevărat că ceva asemănător aflăm și în Vechiul Testament. Astfel profetul David spune: „Groapă a săpat și a adîncit-o, și va cădea în groapă pe care a făcut-o” (Ps. 7, 15). Înțeleptul Solomon, la rîndul lui, încă spune că: „Cel ce sapă o groapă poate să cadă în ea și cel care dărimă un zid poate fi mușcat de șarpe” (Ecl. 10, 8). De fapt în aceste locuri se arată mai mult ce pățește cel ce face rău altuia. Ceea ce merită să subliniem e faptul că asemănarea cu „groapa” a trecut și în folclorul românesc.

Această directivă creștină de a lupta împotriva răului o găsim exprimată și de către Sf. Iacob, autorul Epistolei cu același nume care scrie: „Stați împotriva diavolului și el va fugi de la voi. Apropiati-vă de Dumnezeu și se va apropia și El de voi” (cap. 4, 6—7).

Datoria creștinului e să „urască” răul sub toate formele lui și să lupte împotriva lui cu toate puterile. Aceasta pe de o parte, iar pe de altă parte el trebuie „să se alipească” la tot ce e bun și drept, adevărat și frumos, și să lupte pentru biruința lor în lume.

Se înțelege că toate aceste fapte bune, toate virtuțile ce le punem în slujba binelui, nu vin de la sine, nu cad ca prepelețele în pustie, ci trebuie cultivate și îngrijite. Pentru înfăptuirea lor trebuie să depunem stăruință și să avem multă răbdare. În schimb „răul n-are nevoie de cultivare: el se naște fără îngrijire, ca și spină, într-un loc părăsit”.

În primul rînd avem datorită să ne păzim pe noi înșine să nu ne facem rău, căci spunea A. Pann că: „Răul ce și-l face omul singur, nimeni altul n-ar putea să i-l facă.” Oamenii care nu-și îngrijesc sănătatea trupului, mai mult „se omoară” decît mor, au spus medicii.

În general însă omul nu-și face rău cu bunăștiință, după cum spune și Sf. Ap. Pavel: „Căci nimeni vreodată nu și-a urit trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește” (Ef. 5, 29), ci adesea face rău semenului său. De fapt păcatul care tulbură viața oamenilor, în familie, ca și în colectivele de muncă și în societate, îl constituie tocmai încercarea unora de a face rău altora prin cuvînt și faptă, prin clevertiri și mici intrigi, care deși la început par neînsemnate, totuși pînă la urmă duc la multe neajunsuri.

De aceea lupta împotriva răului trebuie s-o începem de cînd el apare și e în formă incipientă. De la început trebuie să-l combatem cu dragoste și răbdare și în nici un caz cu rău. În privința aceasta a spus bine Tolstoi, cînd a zis că: „Precum focul nu stinge focul, tot așa răul nu poate stinge răul.”

Unii cred că făcătorii de rele sînt niște viteji; în realitate ei sînt niște slăbănoși. „De aceea socotește totdeauna pe răufăcătorul tău mai slab decît ține și, precum nu te răzbumi asupra unui copil neputincios, tot așa nu căuta să te răzbumi pe făcătorul tău de rău. Deoarece el nu este răufăcător din pricina puterii lui, ci din pricina slăbiciunii lui.

În felul acesta, vei strînge putere cît marea care nu se revarsă să innee copilul care aruncă pietre într-însa.”

În sens moral, răul și binele se exteriorizează sub buna și rea voiață; iar în sens mental prin reua-intenție și buna-intenție.

„Reua-intenție a unui om obosește pe altul, îl paralizază, într-un cuvînt îl ucide. Bunavoința ridică, dă mai multă putere, într-un cuvînt înviază.”

Oridecîte ori se întîlnesc doi oameni plini de bunăvoință, crește în ei binele.

Prot. A. Radu

(Continuare în pag. a 4-a)

Un ucenic devotat...

(Continuare din pag. 1)

românilor la viața politică a noului stat, și a continuării luptei pentru obținerea de drepturi naționale-politice. Vicarul Popea a fost ales chiar președinte al Comitetului Național Român din Transilvania (1878—81), dar la scurt timp a renunțat la acest post de onoare constatînd că majoritatea membrilor Comitetului au adoptat „pasivismul”, care preconiza abținerea de la orice activitate politică.

În 1889, după moartea lui Ioan Popasu, primul episcop al eparhiei Caransebeșului, Nicolae Popea a fost chemat să-i ia locul. În această nouă slujire, — pe care a păstrat-o cu vrednicie pînă la moarte, — a continuat munca înaintașului său, sprijinind școlile confesionale românești din eparhie, inclusiv Institutul teologic-pedagogic, pentru trebuințele căruia a trimis mai mulți tineri la studii, numindu-i apoi profesori și a ridicat o nouă clădire, a îndrumat activitatea editorială, inclusiv „Foia Diecezană”, organul de publicitate al eparhiei, a făcut să prospere starea materială a eparhiei. Prin testament, și-a lăsat în-treagă agoniseala vieții (300.000 coroane) Episcopiei, pentru acordarea de burse tinerilor dornici de învățătură.

Nicolae Popea a fost deosebit de productiv și pe tărîmul scrisurii teologice. Pe lîngă o serie de articole cu caracter istoric și politic publicate în *Telegraful Român*, *Foia Diecezană* sau în periodicele vieneze *Die Zukunft* și *Ost und West*, a publicat și cîteva lucrări istorice. Prima se in-

titula „*Vechea Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea și restaurarea ei*” (Sibiu, 1870, XIV+354 p.), o lucrare în care aducea o serie de argumente în sprijinul vechimii și continuității acesteia. Deși tezele lui sînt azi depășite, partea privitoare la restaurarea Mitropoliei Transilvaniei în 1864 poate fi folosită și azi de cercetători. Nicolae Popea a fost primul biograf al marelui mitropolit Andrei. Astfel, încă în anul morții sale a publicat o scurtă broșură despre viața și activitatea sa, iar peste cîțiva ani a publicat o lucrare de mari proporții cu titlul: „*Arhiepiscopul și mitropolitul Andrei Șaguna* (Sibiu, 1879, 387 p.). Peste zece ani a publicat primul volum din „*Memorialul arhiepiscopului și mitropolitului Andrei Șaguna sau luptele naționale politice ale românilor, 1846—1873*” (Sibiu, 1889, XIV+408 p.). Pe baza acestor lucrări, Academia Română l-a ales membru activ al ei, în 1899, fiind al doilea episcop — după Melchisedec Ștefănescu de la Roman — care se învrednicise de această înaltă cinstire. În discursul de recepție rostit în fața membrilor acestui înalt for cultural, în 1900, a înfățișat tot, viața și activitatea neobosită a marelui său dascăl Andrei Șaguna.

Prin toate aceste fapte, Nicolae Popea rămîne în amintirea posterității ca un militat de seamă pentru drepturile poporului român din Transilvania, ca un ierarh cu aleasă ținută morală și dragoste de neamul său, ca istoric al vieții noastre naționale și bisericești.

De ziua pomenirii lui Mihai Viteazul

(Continuare din pag. 1)

tanii lui putu să fure frumosul cap, pînă atunci pus pe un cal mort, pentru a-l strecura la Mănistirea Dealului.”

Capul fu dus la Dealul, dar trupul rămase aici, ca să sfințească pămîntul scump transilvănean. O tradiție locală relatează că, îndătinată pogrebanie s-ar fi oficiat de călugării viețuitori nu departe de locul martiriului, în dispăruta mănăstire a Petridului, aflătoare deasupra *Cheilor Turzii*. Mănăstirea a dispărut, dar nu și sfințele

rugăciuni de pomenire pentru voievodul mucenic.

În apropierea Cîmpului Turzii, a frumoasei coline ce domină astăzi partea de sud a orașului și pe care se înalță impozant obeliscul cu trei fețe — simbolul celor trei principate unite de voievod vremelnic — se desfășoară ca niște ctitorii moderne fabricile și obiectivele industriale. Tot aici se află un modest dar primitiv lăcaș de închinăciune. Este modest în comparație cu fru-

moasa catedrală din centrul orașului. Dar încărcat de simboluri este hramul ce îl poartă bisericița parohiei „Turda-Fabrici”. Cînd a fost tîrnoșită acum trei ani, a fost pusă sub oblăduirea Sf. Ioan Botezătorul. Cel mai mare între prooroci, avea să fie astfel și pavăza odihnei trupului oșebit de cap al marelui voievod. Cîta asemănare între soarta înaintemergătorului Domnului și soarta voievodului Mihai, martir și el al unui ideal și al unui crez. Și unuia și altuia capul i-a fost depărtat de trup prin sabie mînuită de mîini criminale.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Semnalăm... Semnalăm...

ORADEA

● **Binecuvântări de biserică.** — Duminică, 3 iulie 1983, P.S. Episcop Vasile a binecuvântat biserica din parohia **Culciu Mare**, prot. Satu Mare, în urma lucrărilor de renovare capitală din ultimii ani, sub păstoriarea preotului Cornel Pop. Sub preotul antecesor, Gheorghe Pop, s-a zidit o frumoasă casă parohială, cu etaj. Ambilor, ca și membrilor din Consiliul parohial, li s-a înmănat scrisoare arhierescă de apreciere și felicitare. Chiriarul a ținut un instructiv cuvânt de învățătură.

● **Duminică, 10 iulie 1983**, chiriarul a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii din parohia **Tarna Mare**, prot. Satu Mare, ca urmare a lucrărilor de înnoire exterioară. Pentru zelul pastoral și pentru reușitele realizări în activitatea gospodărească a parohiei, ierarhul l-a distins pe preotul-paroh Vasile Bura cu rangul de **sachelar**. Chiriarul a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

● După masă, s-a oficiat vecernia în biserica din parohia **Bătarci**, prot. Satu Mare, cu care prilej, ierarhul — în cadrul cuvântului de învățătură — a adus cuvinte de apreciere fostului preot Gheorghe Gherman, de curând pensionat după 38 de ani de rodnică păstorie în această parohie (prezent la vecernie) și a urat succes în pastorație urmașului său, preotul Gheorghe Pinte, transferat aici de două luni.

● În drum spre Tarna Mare, chiriarul a vizitat biserica din filia **Șirlău** (a parohiei Comlăușa), iar după masă a mai vizitat bisericile din Valea Seacă și Comlăușa. În seara zilei de 9 iulie 1983, a oficiat vecernia în biserica din parohia **Turț** (păstorită de preotul D. Ciobănescu), rostind cuvânt de învățătură.

● În ziua de 11 iulie 1983, a făcut vizite de lucru în parohiile Gherța Mare, Călinești și Livada, toate din prot. Satu Mare dând îndrumări cu privire la lucrările de renovare și pictare ce urmează să se întreprindă în curând în aceste parohii.

● **Hirotonire de preot.** — Simbătă, 9 iulie 1983, în cadrul Sf. Liturghii săvârșită în Paraclisul episcopal, chiriarul a hirotonit pe diaconul Pădurean Nicolae întru preot, pe seama parohiei Poiana de Vascău, prot. Beiuș.

● **Binecuvântare de biserică.** — după ce a fost reînnoită în exterior și interior, și împodobită cu o foarte reușită pictură în frescă, biserica din parohia **Haleu**, prot. Oradea, de lângă Băile 1 Mai și Felix, a fost binecuvântată de P.S. Episcop Vasile Duminică, 17 iulie 1983. Chiriarul a rostit un bogat și instructiv cuvânt de învățătură, exprimând felicitări credincioșilor și păstorului lor sufleteș, preotul Leon Agoston, care a fost distins cu rangul de „*iconom*”.

● **Vizită canonică.** — La 20 iulie 1983, de sărbătoarea Sf. Prooroc Ilie, ierarhul, ca în toți anii precedenți, a făcut o vizită canonică în fruntașă parohie **Lucăceni**, prot. Carei, săvârșind — în fapt de seară — slujba vecerniei în biserica parohială. Răspunsurile au fost date de corul mixt al parohiei. O scurtă predică, în legătură cu sărbătoarea zilei, a ținut P.C. Preot Vasile Sabău (Pișcolt), secretar protopopesic — Carei.

După cuvântul de întâmpinare al P.C. prot. Costache Mirea și al preotului-paroh, chiriarul a ținut un edificator cuvânt de învățătură.

● **Conferință administrativă.** — La data de 21 iulie 1983, a avut loc la Centrul eparhial, sub președinția P.S. Episcop Vasile, o consfățuire de lucru cu protopopii din eparhie și cu cadrele de conducere de la Centrul eparhial, cu care prilej s-a analizat, cu exigență și obiectivitate, pe baza rapoartelor protopopești, activitatea pastoral-misionară din semestrul I, insistându-se îndeosebi asupra celei de întărire a dreptei credințe în sufletele credincioșilor. De asemenea, s-a avut în vedere luarea de măsuri pentru întărirea disciplinei în activitatea pastorală, în viața de familie și socială a preoților. Delegatul Casei de Pensii din București a dat lămuriri și îndrumări privind noi reglementări pentru întocmirea dosarelor de pensii.

Chiriarul, apreciind după cuviință cele raportate, a dat îndrumări misionare pentru activitatea preoților de lămurire a adevărilor de credință, precum și de îndrumare a credincioșilor la îndeplinirea îndatoririlor la locurile de muncă. De asemenea, i-a îndrumat pe protopopi ca să îndemne preoțimea la propovăduirea păcii și bunei înțelegeri între toți oamenii fără nici o deosebire.

„Urîți răul, alipiți-vă la bine”

(Continuare din pag. a 3-a)

Oridecite ori se întilnesc doi oameni plini de reavoință, în ei crește răul.

Oridecite ori se întilnesc doi oameni, unul cu bunăvoință și celălalt cu reavoință, între sufletele lor se dă o luptă nevăzută, chiar dacă nu și-au dat mâna n-au schimbat între ei un singur cuvânt. Și foarte rar se întâmplă, ca să nu plece amândoi cu răni în suflet.”

Cînd sufletul omului ajunge sub stăpînire a răului, a diavolului, cum zicem noi, atunci și manifestările lui iau forme mai grave: Bătaia, crima, fărădeleaga... E cazul lui Faust care a încheiat „pact” cu Mefisto, în anume condițiuni... N-a trecut mult timp

și s-au văzut roadele: Tragedia Margaretei, moartea mamei, a fratelui și a copilului. Că pînă la urmă sufletul lui Faust se mîntuie, se datorează unor fapte pe care nu le expun „hic et nunc”.

Fapt e că răul nu produce decît rău. Acest adevăr e confirmat și ilustrat de următoarea întâmplare. Trei inși, care împreună au săvârșit multe crime și jafuri, s-au hotărît într-o zi să sîrșească cu o astfel de viață. S-au oprit în marginea unei păduri din apropierea unui sat să împartă între ei comoara strînsă. Totodată au hotărît ca unul să se ducă în sat să procure mîncare și băutură, iar ceilalți doi au rămas să numere și să împartă comoara. Aceștia îndată și-au zis: De ce să nu im-

Deschiderea festivă a cursurilor de îndrumare

Între 18 iulie—19 august 1983, se desfășoară a 69-a serie a cursurilor de îndrumare misionară și pastorală a clerului din Patriarhia ort. română, care funcționează la Institutul Teologic Universitar din București și Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Marți, 26 iulie 1983, a avut loc deschiderea festivă a acestor cursuri.

Din încredințarea P.F. Părinte Patriarh Iustin, la Institutul Teologic Universitar din Sibiu această deschidere a fost prezidată de P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, cu participarea preoților cursanți, aproape 130 din teoate eparhiile din țară, a unei părți din corpul profesoral în frunte cu P.C. Rector C. Voicu, consilierii de la Centrul arhiepiscopesc, alți oaspeți.

Deschizînd programul, P.C. Rector C. Voicu a rostit o cuvîntare în care, după ce a subliniat atmosfera de muncă în care se desfășoară cursurile, a făcut o scurtă retrospectivă a acestor cursuri, reliefind totodată rostul lor în lucrarea Bisericii noastre, scopul lor principal fiind acela de a forma slujitorii dăruțiți zidirii religio-morale a credincioșilor și binelei poporului în vremea noastră.

În numele preoților cursanți a vorbit C. preot M. Munteanu de la parohia Petroșani I, Episcopia Aradului, care a exprimat dorința participanților de a folosi cît mai potrivit petrecerea la aceste cursuri spre zidire și îmbogățire lăuntrică, mulțumind totodată tuturor celor ce le stau în ajutor în acest scop, precum și ierarhilor care i-au trimis.

A luat apoi cuvîntul P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, care după ce a împărțit preoților cursanți binecuvîntarea P.F. Părinte Patriarh Iustin, precum și a Î.P.S. Mitropolit Antonie, a zăbovit asupra adevărului că viața aduce la suprafață aspecte mereu noi, pe care preotul trebuie să le cunoască și cărora trebuie să le facă față.

În acest sens cursurile de îndrumare le sînt mult folositoare, ele constituind o adevărată școală a muncii și a rugăciunii. La acestea se adaugă și schimbarea de experiență care se realizează în timpul cursurilor între preoții participanți.

În continuare, P.S. Sa a adus în atenție o seamă de îndatoriri care revin preoților în zilele noastre, făcîndu-le urarea de rodnică lucrare în viitor.

Programul a fost îmbogățit cu o seamă de compoziții religioase și patriotice interpretate de un cor al preoților cursanți condus de P.C. prof. I. Popescu.

P.

părșim numai în două cîștigul iar pe celălalt îl ucidem cum se întoarce? Cel plecat după ce a făcut rost de mîncare și băutură, încă și-a zis: De ce să nu iau singur întregă comoară? De ortaci scap ușor, căci bag otrăvă în alimente și băutură și scap de ei. Toți și-au pus în aplicare planul ce și l-au făcut... Cel dinții a căzut mort fiind lovit de cei ce așteptau hrana... Dar n-a trecut mult și pe acele locuri s-a mai aflat încă două cadavre, care la autopsie s-a constatat că au fost otrăvite... Cine se lasă stăpînit de rău, face necaz nu numai semenului său, ci și sieși.

Sfîrșesc cu ce am început: „Urîți răul, alipiți-vă la bine.”

● **Comunitatea ortodoxă română din Olonda**, păstorită de Pr. Dr. Ioan Dură, editează revista „MĂRTURIE ORTODOXĂ”. Numărul 4 din 1983 are un conținut bogat, teologic, literar, istoric și de informație, avînd printre semnatari nume cunoscute ca: Pr. prof. Dr. Al. I. Ciurea, Dumitru Soare, Cezar Vasiliu, apoi Ierom. Petroniu de la Sf. Munte Athos, prof. Victor Iliescu, Pr. David Popescu, Pr. Ioan Dură, Pr. prof. Nicolae Dură, Cristina Dură, și altele. Cele 178 de pagini sînt mărturie ale conștiinței românești, rămasă vie în această comunitate dornică de a-și păstra obiceiurile și credința de acasă.

● „**Tribuna României**”, nr. 242, din 15 aprilie 1982, înfățișează despre o comemorare „M. Eminescu”. În cadrul comunității ortodoxe române din Geneva—Elveția. A fost prezent Mitropolitul Ardealului, Dr. Antonie Plămădeală.

● „**VIATA CRESTINĂ**” este buletinul bisericii ortodoxe române „St. Nicolae” din Offenbach—Frankfurt am Main, Nr. 1—3/1983, reflectă o frumoasă activitate pastorală desfășurată de Preotul Tudor Alexandru.

● P.S. Gherasim Piteșteanu, Vicarul de la Rîmnicul Vlçii, publică în Magazin Istoric (nr. 6 din iunie 1983): „Scrisori inedite de la Popa Șapcă.” „**Ineditele**” necunoscute învie din morți, fapte și sensuri care luminează și clasifică istorii de oameni și de evenimente care, întotdeauna, oricît de complete ar părea mai ascund sau mai au lipsă cîte un detaliu. Și uneori un detaliu nou poate schimba totul. Cele două scrisori descoperite — din care se dau cîteva fragmente — vor fi conținînd desigur detalii menite să îmbogățească și biografia autorului lor, și istoria evenimentelor de la 1848, fiind scrise din exilul de care a avut parte Popa Șapcă după această revoluție.

● O monografie „**MATEI BASARAB**” publică Dr. Nicolae Stoicescu (ed. Militară, București, 247 p.). Un capitol asupra culturii și artei din timpul acestui domnitor (p. 204—233), scoate indirect dar firesc în evidență, contribuția Bisericii noastre ortodoxe, într-o vreme în care aceasta era angajată cu toate forțele de care dispunea ca să le promoveze și pe una și pe alta, ambele fiind trepte ale creșterii și dezvoltării Patriei.

● **Ana-Maria Coman prezintă în rev. „Anale de istorie”, anul XXIX, nr. 3, 1983, p. 163—166, cartea lui Carol din Lund: Zamolxis. Primul legiuitor al geților, Upsala 1687. Recenzia reține cele mai importante date din cele peste 200 de pagini ale cărții și procedează la o analiză utilă și exactă. Dincolo de cîteva conuzii — între geți și goți — pe care autoarea le sesizează, se arată că lucrarea este utilă mai ales pentru măsurarea ariei geografice în care era cunoscut marele Dac, revendical, iată, pînă și de suedezi, ca legislator al lor. Transcrierea titlului original trebuie să fie însă o greșală de tipografie: nu este ZAMOLXIS, ci ZAMOLXIS, PRIMUS GETARUM LEGISLATOR, numai că în timp ce primus getarum legislator e în latinește și cu caractere latine, Zamolxis e cu caractere grecești, dar limpede scris astfel.**

● **ANIVERSARE UNESCO.** La o sută de ani de la naștere, pe agenda aniversărilor UNESCO ocupă un loc de cinste **ONISIFOR GHIBU**. Revista Vatra (nr. 5 (146) 20 mai 1983) publică pagini din jurnalul lui Onisifor Ghibu în care se amintesc de mitropolitul Ioan Mețianu și un studiu de Dr. Grigore Ploesteanu; Convorbiri literare (nr. 6 (1162), iunie 1983) găzduiește o prezentare a pedagogiei lui Onisifor Ghibu, semnată de Al. Zub; Contemporanul (nr. 24 (1909) din 10 iunie 1983) oferă spațiu pentru trei prezentări: Vasile Netea: (Onisifor Ghibu) Patriotul; Pația Silvestru: (Onisifor Ghibu) Lupător pentru școala românească, și Gheorghe Văideanu: (Onisifor Ghibu și) Educația — lucrare conștientă și neîntreruptă a întregii națiuni. „Flacăra” (nr. 24 (1462) din 24 iunie 1983) publică de Ion Bulei: Onisifor Ghibu — o necentenită ardere Patriotică, și trei coloane mari din **Memoriile lui Onisifor Ghibu**, și anume cele referitoare la **Timotei Popovici**. Și Ghibu și Popovici au fost profesori la „Seminarul Andreian” din Sibiu, la care Ghibu a fost mai întîi elev al lui Timotei Popovici. Chiar cu această însemnare începe dealțul Ghibu.

● Contemporanul (nr. 20, mai 1983, p. 9) publică sub semnătura **Elenei Socaciu**, O REVELATOARE CRONICĂ A TRANSILVANIEI; ampla epoeie aproape necunoscută, tipărită de umanistul Christian Schesaeus la 1571. Acesta a fost prim-preot evanghelic la Mediaș (1569—1585) și, dintre multele opere rămase de la el, „Ruinele Pannonice”, scrisă în 12 cînturi, cuprinde istoria Transilvaniei dintre 1541 și 1571. Îi numește pe românii transilvăneni daci, iar pe ceilalți vlahi, și arată că limba lui Cicero a luat în stăpînire poporul (originea latină). Schesaeus pomeneste și de Oguz han, conducător turc care a purtat războaie cu locuitorii țării noastre și de la care a rămas și o cronică povestind evenimente din secolele VII—XI. El vorbește de o țară a românilor în sec. IX. Nu se știe dacă istoricul din Mediaș cunoștea această cronică, dar nu este exclus. Oricum, opera sa ar merita o imediată atenție și, în primul rînd — așa cum propune Elena Socaciu — publicarea integrală a operei sale. S-ar pune astfel în valoare încă un important document al continuității.

● **DAN ZAMFIRESCU** descoperă în **Varlaam** mitropolitul Moldovei pe „Întîiul scriitor român” (titlul unui articol în „**Luceafărul**”, nr. 19, 14 mai 1983, p. 3), autor al primei scrieri originale în proză a literaturii române: Mucenicia lui Ioan cel Nou. El încearcă să răstoarne teza veche, pusă în circulație de Melchisedec Ștefănescu, episcopul Romanului, că autorul ar fi fost Grigore Țamblac. Teza a fost reluată și transmisă de Sbierea, și de Iorga și însușită ușor de întreaga istoriografie românească. Argumentele lui Dan Zamfirescu, sprijinite și pe păreriile unor cercetători ca bulgarul Vasil Kiselkov și sovieticul E. P. Naumov, și acum mai în urmă confruntîndu-se și cu o comunicare a profesorului grec Dimitrios V. Gonis, converg spre restituirea acestei opere adevăratului ei autor, lui **Varlaam**, care a inclus-o în „Cartea românească de învățătură” din 1643. Încă o premieră pe seama unui cleric ortodox, din seria mare a cititorilor de limbă și cultură românească!

ANTONIE DE LA PRISLOP

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Asist. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.